

CARTIER Rotonda

Mariana CODRUȚ (n. 1 noiembrie 1956, loc. Prisacani, jud. Iași) este poetă, prozatoare, publicistă. A absolvit Facultatea de Litere a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, oraș în care trăiește și în prezent. Din 2013, are pagină de facebook, fapt care îi facilitează promovarea cărților și grație căruia e mai prezentă în lumea literară.

A publicat opt volume de poezii, printre care *măceșul din magazia de lemne* (debut, Editura Junimea, 1982), *tabieturile nopții de vară* (Editura Cartea Românească, 1989), *existență acută* (Editura Cartea Românească, 1994), *pulsul nu poate fi minimalist* (Editura Paralela 45, 2019). O selecție din toate aceste volume apare în 2021 sub titlul *zonă complice* la Editura Cartier. Mai semnează patru cărți de proză (trei la Editura Polirom iar ultima, culegerea de proză scurtă *Era lumină, era vânt*, 2021, la Cartier), un volum de publicistică și o traducere din Jean Piaget. Cărțile ei au fost nominalizate la mai toate premiile importante românești. Printre premiile obținute se numără: Premiul Spiegelungen pentru proză scurtă pe anul 2020 la concursul „Microlite: dincolo de Celan”, organizat de IKGS, München; Premiul Cartea de poezie a anului 2019 pentru volumul *pulsul nu poate fi minimalist*, acordat de ARCCA (Asociația Română a Creatorilor Culturali și Artiștilor). În 2022, este recompensată cu Premiul Național „George Bacovia” Opera omnia. E prezentă cu poezii și proze în reviste și antologii apărute în țară și în străinătate.

Mariana Codruț

Femeia
care nu se
mai uită
la cer

PROZE

R o t o n d a
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel.: fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md

cartier.ro

cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Distribuție în România prin *Librăriile Humanitas*.

Comenzi online: libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Mariana Codruț

FEMEIA CARE NU SE MAI UITĂ LA CER

Ediția I, aprilie 2026

© 2026, Editura Cartier pentru prezenta ediție.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Codruț, Mariana.

Femeia care nu se mai uită la cer: Proze/Mariana Codruț; coperta: Vitalie Coroban;

design: Marina Darii. – Ed. 1. – [Chișinău]: Cartier, 2026 (Bons Offices). – 183, [2] p. –

(Rotonda/colecție coordonată de Em. Galaicu-Păun, ISBN 978-9975-79-907-2).

[500] ex.

ISBN 978-9975-86-923-2.

821.135.1-3

C 60

Cătă și hamsterul

De Vovidenie, Cătălina s-a sculat mai devreme ca de obicei. Las' că nici nu prea pusese geană pe geană toată noptica. Seara, când a intrat la don Bruno să-i ducă cina, să-i facă injecția și să-l pregătească de culcare, l-a găsit cu televizorul deschis ca întotdeauna: acum se uita hipnotizat la un hamster băgat într-un maț de sticlă, gros cam cât trupușorul lui și cu multe coturi. Cică cercetătorii voiau să demonstreze ce flexibilă e șira spinării bietului animal: se putea întoarce în acel maț! După ce alerga într-un sens, și alerga, și cotea, și cotea degeaba, fiindcă nu ajungea la nicio ieșire, hamsterul se întorcea – dându-se peste cap, subțindu-se, îndoindu-se – și iar alerga, dar în celălalt sens, și alerga, și cotea, și cotea degeaba. *Orribile!* a zis Cătă acoperindu-și ochii. *Questo sono io, sono io, cara Catalina!* a răspuns domnul, forțându-se să ascundă sub un mic râs o amărăciune atât de mare, încât au trecut-o florii. Întorcându-se în cameră, s-a așezat pe pat cu mâinile în poală, rămânând un timp stană de piatră. Simțind nevoia de un pic de alinare, și-a sunat bărbatul și i-a povestit scena. Fă-i și tu *hamsterului* tău vrăjile bătrânilor noștri din noaptea asta, poate-l ajută! a îndemnat-o Nicu, iar Cătă a pufnit în râs când l-a auzit spunându-i așa lui Bruno. După ce-a închis telefonul, gândindu-se la obiceiurile de demult ale mamaiei din ajunul Vovideniei, Cătă și-a zis hotărâtă: hai, frate, să fac și eu la fel pentru sănătatea lui, să am sufletul împăcat că am încercat și asta! Așa că noaptea a urmat întocmai tradiția priveghiului românesc: s-a rugat și a bătut mătănii și seara, și la miezul nopții, și spre dimineață; a

lipit o lumânare aprinsă de marginea unui borcan cu apă pusă la privegheat și a pândit-o mai mereu, temătoare să nu se stingă sau să se desprindă și să se întâmple vreo dădănaie. Ba chiar a frecat ferestrele și ușile cu usturoi, să țină farmecele departe de casă!

Acum, încă buimacă în așternut, cu inima ticăindu-i, trage cu urechea la liniștea apartamentului. Când l-a auzit pe don Bruno târșându-și papucii dinspre baie spre dormitor, a răsuflat ușurată. Mergea ținându-se de pereți, dar ce conta: bine că se ducea pe propriile picioare să-și facă nevoile, că nu accepta pempărși. S-a scuturat de gândul care o încerca tot mai des în ultimul timp: cum va fi când nu va mai putea? *Questo sono io, cara Catalina!* S-a dat jos din pat, și-a pus halatul flaușat și a ieșit tiptil. A făcut duș în baia ei, frecându-și trupul cu mănua aspră până s-a înroșit. S-a spălat și pe cap să nu-i mai miroase părul a fum de lumânare și usturoi. În timp ce-l usca cu foehnul, s-a urcat pe closet: numai așa putea să se vadă mai jos de brâu în oglinda de pe ușă, că în cameră nu avea oglindă mare și să iasă goală pe hol n-ar fi cutezat nici în ruptul capului... Doamne, ferește, ce-i mai crescuse fundul! *Ai-ai-ai, ce ghiozdan are fata mea, de geme patul sub ea*, își aminti – și toată carnea i se înfioră – cum glumise bărbatu-său, strângându-i înfrigurat buclele la ultima lor revedere. Adică de Paști. Că pe atunci, când spăla vase cu Lili la o trattoria, au putut să mai tragă amândouă o fugă în țară, pe urmă, aleluia: prin iunie s-au angajat la niște bătrâni. Cătălina la don Bruno, bolnav. A avut badante bunicile înainte de a-l interna, o lămurise signora Federica, fata lui care locuiește în alt oraș. La clinică boala agravându-se, chiar dacă încet, într-o zi tatăl a hotărât: Vreau acasă! Dacă e să mor – dar nu sunt pregătit, deci nu voi muri! –, vreau să fie în patul meu. Caută iar pe cineva să mă îngrijească, Federica! Și așa a apărut Cătă în viața lui. La numai câteva zile după ce s-a mutat la el, bătrânul a zis parcă altcuiva, că se uita pe pereți: *sei carismatico*, iar ea protestase: *no, no, mi chiamo Cătălina!*, făcându-l să râdă cu poftă. Iar după vreo două luni de la angajare, tână femeie l-a auzit spunându-i

entuziasmat la telefon fică-si: am alături un adevărat înger păzitor, mă simt renăscut! Închizând telefonul, s-a întors către Cătălina:

— Drept mulțumire pentru cum te porți cu mine, la toamnă, pe răcoare, te voi duce cu mașina să vezi Italia, *tesoro!*

Întorcându-se în cameră, Cătălina s-a îmbrăcat cu grijă: bluză albă călcată la marele fix, de te puteai tăia în gulerul și manșetele ei, vestă și fustă neagră din tricot. Că într-o zi ca asta nu se cade cu blugi și pulovăr la biserică, e sărbătoare mare pentru creștini! S-a pufuit pe cap și pe piepți cu apă de colonie, și-a pus cerceii și brățara de argint, brelocul cu cei doi pești de alpaca la cureaua ceasului și – gata! Mulțumită de cum arăta, și-a tras halatul pe deasupra și a pregătit micul dejun pentru hamster. Așa a gândit, dar imediat și-a pus mâna la gură, ștergând cuvântul și înlocuindu-l hotărâtă cu *domnu'*! Pe care l-a și repetat de câteva ori, ca să nu-l mai piardă: *domnu', domnu', domnu'*! A orânduit frumos pe tavă vesela sclipind de curățenie: cuțitaș pentru unt, lingurițe, farfurie cu pâine prăjită, ceainic de porțelan și pahar de ceai, tot-tot-tot. Se făcuse ora opt, era timpul. S-a dezbrăcat de halat, s-a uitat fugar în oglinda din hol și, cu cana cu apă privegheată într-o mână, a bătut încetișor la ușă. *Cara Catalina, cara Catalina!*, veni melodios răspunsul și ea a intrat. Domnul și-a întors din pat capul și chiar și prin semiîntuneric Cătă a văzut că era parcă mai palid ca ieri, cu nasul mai ascuțit ca ieri, dar cu același zâmbet larg. I-a răspuns zâmbind larg. Cu aerul dintotdeauna că nu se întâmplă nimic deosebit, a cules sprintenă de pe jos într-o pungă șervețelele antibacteriene folosite, prosoapele năclăite, bucățelele de hârtie igienică pline de muci, flegmă sau scuipat și, înșfăcând punga, a dus-o în baie. Revenind, înveli bine-bine bolnavul, trase perdelele și deschise larg una dintre ferestre, să iasă izul de medicamente și toate duhurile nopții. Of... A rămas în picioare, uitându-se în jur să vadă dacă mai e ceva în neregulă. Amestecând cuvintele italienești cu românești și cu gesturi, i-a spus repede, ca să nu se

răcească ceaiul, povestea zilei curente, 21 noiembrie, ziua sfântă a Intrării Maicii Domnului în biserică. Și despre tradițiile din ajun din satele românești i-a vorbit cum a putut: priveghere, usturoi, apă sfințită... Și a arătat spre cană, rugându-l să bea. Iar el, poate pricepând ce-a zis, a băut câteva guri mici ca un copil ascultător. După care femeia și-a muia degetele în ce rămăsese și a făcut cruce pe fruntea și pe obraji galbeni, apoi pe deasupra trupului acoperit cu plapuma și spre toate colțurile camerei. El la rândul lui i-a atins ușor cu palma obrazul bucălat, i-a dat deoparte cu blândețe bretonul strălucitor și, primind direct în ochi lumina caldă și intensă din ochii ei negri, a zâmbit iar, murmurând recunoscător: *cara Catalina, cara Catalina!* Femeia a închis fereastra, a ieșit și s-a întors cu tava cu micul dejun.

— Vă las să mâncați, luăm medicamentele după. Și vă aduc îndată apa caldă, șervețelele igienice și prosoapele. Eu o să mă duc pe urmă la biserică, dar numai pentru vreo oră. Sper să nu vă plictisiți.

— Ah, i-a răspuns domnul arătând plasma aproape cât perețele, o să mă uit la viața pământului și la minunile universului, știi doar că nu mă satur niciodată...

Știa, cum să nu, cum știa și că se uită pe ascuns la desene animate, că doar îl găsisese de multe ori adormit cu plasma deschisă, iar Tom și Jerry, rățoiul și tot felul de alte drăcovenii, pe care băiatul ei de treispe ani deja nu le mai servea, se smotoceau de mama focului pe ecran! Dădea sonorul la mai mic, dar televizorul îl lăsa tot deschis, să nu se rușineze omu' a doua zi. Și se retrăgea tiptil, oftând: signor Bruno a dat în mintea copiilor!

— A, și să n-aveți grijă, *il prossimo anno sará un buon anno*. Astă-noapte a nins puțin, e semn buuun!, a adăugat ea convinsă, cu mâna pe clanță. Domnul a râs cu hohote enorme. La fel răsese numai când, întrebând-o de ce nu se mărită maică-sa din nou, Cătălina i-a răspuns că în țara ei, dacă o femeie trece de șaizeci de ani, nici vântul nu-i mai ridică fusta.

De dimineață, îi trimisese lui Lili un sms: poate vine azi la biserică, că tare îi e dor să se vadă și să vorbească și ele ca oamenii. Fiindcă prin telefon, eh... vorbesc rar, că nu-și văd capu' de treburi și nici nu se cuvine să trăncănești prea mult dintr-o casă străină. Lili i-a răspuns că da, vine. Lili, vecina din România! Prietena, ba chiar sora ar putea zice acum – ce-i drept, una mai coaptă, cu față deja studentă. Ea o chemase în Italia când Cătă și bărbatu-său au rămas fără servicii, că era venită dinainte și se acomodase, avea curaj. Tare bine i-a prins că vecina rupea deja binișor italienește și-a scutit-o la început de emoția întâlnirilor cu patronii italieni. Și împreună s-au mutat în anul acela dintr-un loc într-altul, împreună au trecut prin bune și rele, împreună au plâns și au râs. Și iaca, nu se mai întâlniseră de aproape două luni! Nu erau de felul lor bisericoase, nu mergeau duminică de duminică la slujbă, dar oricum o făceau mult mai des decât acasă: preotul cel bătrân strânsese cu blândețe în jurul lui comunitatea, iar comunitatea, „mieluții arși de dor”, cu vorbele sale, se lăsase cu ușurință strânsă: că numai la biserică mai auzai limba ta, mai găseai o vorbă bună sau o mână de ajutor la nevoie...

Patru străduțe mai la deal, în vechea *chiesa rumena* se adunaseră mai toți cunoscuții: copii, tineri și mai puțin tineri, femei și bărbați. Îmbrăcați grosior, stăteau cuminți cu lumânările aprinse în mână. Prin geamurile colorate de sus, raze albe și aurii, roz, albastre și de un verde pal plouă pe fețele lor, pe mâini, pe haine. Cătălina o zărește mai în față pe Lili cu fecioru-său alături. Și cei doi au văzut-o, o salută dând din cap și se întorc iar spre altar. Preotul deapănă povestea Vovideniei, aceeași pe care Cătălina tocmai i-o spusese lui don Bruno. *E sărbătoare a luminii, zi în care cerurile se deschid, iar dorințele voastre cele mai neprihănite se îndeplinesc la mare rugăciune, cum s-au îndeplinit rugămințile*

Sfinților Ioachim și Ana să devină părinți. Împăcați-vă dacă sunteți certați, iertați greșelile voștri și rugați-vă din adâncul sufletelor. Că numai așa suferințele și dorurile voastre, dragii mei pribegiți departe de țară și de cei iubiți, se vor alina!, strigă cu glas înalt părintele.

La ieșire, cele două prietene se prind strâns în brațe și lacrimile curg din belșug pe obraji lor. Lili, pe nerăsuflăte:

— Cătă, baba mea e-o nebună, a fost șefă mare cândva și se poartă tot ca o șefă și mult după ce-a ieșit la pensie. Chiar dacă nu pleacă mai nicăieri, nu uită să se îmbrace în fiecare zi din cap până în picioare asortat ori în aceeași culoare, ca regina Angliei, dar o face pe amețita când ar trebui să fie atentă la alții. Să vezi: într-o zi am auzit-o vorbind cu unu' din prietenii ei – că pusese mobilu' pe difuzor și-și șmăcuia la oglindă fața de schelet ambulant. L-a întrebat: ce mai face mama ta? Mama mea e bine, a răspuns acela, a murit acum o lună. Păi cum bine dacă a murit? Păi avea 91 de ani, a fost lucidă până în ultima clipă și n-a suferit nicio zi: atac cerebral fatal. După un timp, iar l-a întrebat: ce mai face mama ta? Femeile chicotesc. Și, continuă Lili surescitată, după fiecare propoziție, după fiecare indicație, baba mi se uită drept în ochi și zice: daaa? daaa? Un da suitor și ascuțit ca un burghiu care mi se înfige drept în frunte. Dacă nu m-ar plăti mulțumitor, aș da-o dracului urgent. Smiorcăindu-se în batistă: mai ales că mama pare să-și fi pierdut mințile. Bărbatu-meu nu poate s-o viziteze des, muncește pe șantier, doar știi. Ieri mi-a zis la telefon că a fost pe la ea: stătea cuminte pe marginea patului cu mâinile în poală, cu privirea pierdută, abia i-a răspuns la bună ziua. După ce Ion i-a povestit ce-am mai făcut noi cu toții în ultimul timp, l-a întrebat ce-am mai făcut noi în ultimul timp! A întrebat-o dacă o doare ceva – nu. Când i-a spus că s-a schimbat, l-a întrebat în ce fel. Că nu mai zâmbește, nu mai râde. I-a răspuns că-i *sângură, tare săngură!* Și, cum avea pe masă un clopoțel, că probabil se pregătește din noiembrie pentru Anu' nou, bărbatu-meu a luat clopoțelu', a sunat

din el, a urat-o cu aho, aho, întinzând apoi mâna precum copiii să-i dea colacu' și francu'. Doar atunci a zâmbit biata mămăica mea! Și tare mi-i dor de ea, n-am văzut-o de la Paști...

După o lungă tăcere, Cătălina, strângându-și înfrigurată fularul în jurul gâtului:

— Eu fac zi de zi pe mine de frică să nu-mi moară în brațe hamsteru'... (tușind repezit)... signor Bruno a' meu. Altfel, e om taaare-tare cumsecade, nu mă pot plânge de nimic.

— Ooof, se caină cu reproș cealaltă, ce vorbă! Amară-i străinătatea! Amărăta viața să pleci de lângă familie ca să speli la cur niște moșnegi pentru un pumn de bani nenorociți...

Mezinul ei începe să butoneze încruntat telefonul. Suflându-și nasul, mama schimbă iute vorba:

— Află, Cătă, că Vlăduț a' meu îi la înălțime: după orele de școală, îl ajută la treburi pe pictoru' de la noua biserică românească. Știi, se construiește alta...

— Da??? În ce fel îl ajută?

— Păi amestecă vopselele, spală pensoanele, oalele și tot așa. Poate fură meseria și ajunge și el pictor, face Lili luându-și feciorul cu tandrețe de umeri. A, și mai află că un sfânt pictat pe pereți va fi a' nostru!

— Un sfânt va fi a' vostru?, întreabă uluită prietena, ciulind urechea: ăsta-i semn bun!

— Da, contra bani, șapte sute de euro. Mă rog, popa de-acolo a făcut o reducere în contul muncii lui Vlad... Vrei să te prinzi și tu? Împărțim la trei suma și-o plătim în rate. Se merită, numele noastre și-a neamurilor noastre vor fi pomenite în veci la fiecare slujbă.

Cătălina dă iute din cap, da, da, de acord. Și chiar atunci o sună pe mobil feciorașul ei. N-ar putea să-și explice de ce primul lucru pe care i l-a zis ca răspuns la insistența lui să-i trimită tableta pe autocar chiar săptămâna viitoare a fost că a cumpărat cu Lili și Vlad un sfânt de pe peretele noii biserici românești și că-l vor plăti în rate. Și nici n-a priceput de ce băiatul a izbucnit în râs,

întrebând-o: adică prima rată pentru cap, a doua pentru țâțe, a treia pentru burtă și tot așa, invers decât cu Ana meșterului?

— Ce Ană, mă, ce meșter? Nu cunosc nicio Ană și niciun meșter, ce tot îndrugi acolo? se supără mama. Hai că mă grăbesc la cumpărături, m-am întâlnit cu Lili și Vlad la biserică și trebuie să mă-ntorc acasă, moșneagu' meu a rămas singur, săracu'. Vă sun eu la noapte! Hai, Lili, făcu agitată și confuză după ce închise mobilul, tre' să cumpăr un pește pentru deseară.

— Da, că bine zici, e dezlegare la pește, răspunde cealaltă, lungind pasul. La intersecție, au tras încă un ropot de plâns îmbrățișându-se și sărutându-se și s-au despărțit.

* * *

În bucătăria îngustă și înaltă cu toate cele trei becuri economice din tavan aprinse, Cătălina curăță peștele cumpărat viu: și după vreo trei ceasuri cât l-a lăsat în apă să-și termine mai întâi celelalte treburi mișca încă. E bucuroasă că n-a înțeles ce-a spus creatura lunecoasă din mâinile ei când a spintecat-o – că doar preotul zicea că azi credincioșii înțeleg graiul animalelor! Clar că ea nu-i destul de credincioasă... Stă cu urechea ciulită la liniștea casei: nu are nimic nou ori ciudat. Primenit, hrănit sănătos la prânz, cu medicamentele luate la fix, cu camera aerisită, după siestă domnul se uită la televizor ca de obicei. Și pe urmă îi povestește: cum fac vidrele de mare pluta pe spate cu puii pe piept, suflându-le mereu în blăniță să rămână înfoiată ca să-i apere de frig și udeală; cum un leopard de zăpadă singuratic, găsim în omăt pișatul unei femele, s-a tăvălit în el înnebunit de dorința de împereunare; cum o păsăruică de doar câteva grame bate din aripioare de mii de ori pe minut; cum o floare carnivoră devine noaptea hotel pentru lilieci; cum locuitorii dintr-un sat indian închideau pe vremuri cucul în colivie, convinși că în felul ăsta opresc și vara în loc; cum încă nu se știe de ce cântă cometele și tot așa... Și cât de înduioșat

și entuziasmat, ca un copil, îi povestește asemenea minunății! Că don Bruno e îndrăgostit mortal și de planete, și de plante, și de animale, ba în tinerețe a scris și-o teză de doctorat despre un lopătar, ceva, după ce s-a ținut scai de el vreo doi ani de zile prin cine știe ce bălți!

Animale sau păsări de companie n-a ținut niciodată în casă domnul, dar flori, da, doar că s-au împuținat după moartea soției că, deh, nu avea nimeni prea mult grija lor. Ce s-a mai bucurat când Cătă a început să se ocupe temeinic de plante! Ce-o mai lăuda când venea din orașel ba cu un ghiveci, ba cu un bulb, ba cu niște semințe! *Bobmarli* în varianta vegetală!, a râs înveselit foarte când ea a adus odată un ghiveci din care curgea în toate părțile așa, ca o claie de franjuri creți, grași, țepoși! O specie de cactus, mă rog...

A terminat de răzăluit solzii, de scos mațele, de spălat bine peștele sub jet puternic de apă, acum îl crestează ca pe un acordeon, strecurând felii de lămâie în fiecare creștătură, și-l întinde pe un platou. Se lasă pe taburet și curăță cartofii. La un moment dat, i se pare că unul mare, roz și butucănos deschide un ditai ochiul. O sepie-vampir! se scutură femeia spăimoasă, pufnind apoi în râs de propria spaimă. Taie cartofii felii, îi pune în tavă, toarnă ulei de măsline, adaugă bucăți de unt, presară piper măcinat, sare, verdeață și – la cuptor! Se trezește cântând încet: *Luna știe, dar nu spune, multe taine de amor, petrecute și uitare în tăcerea nopților...* Ce-i mai tremura mamaiei gușulița când ajungea la *noptilooooor!* Undește pe aragaz rondelele de ceapă și de usturoi, mestecându-le ușor cu lopățița de lemn. Mmm, miii-roaaase de te ia cu năbădăi! N-a ținut post, că nu-i la casa ei, păi da... Ooof, de Crăciun nu se poate duce acasă, azi a anunțat-o don Bruno că fata lui nu mai poate veni de sărbători să stea cu el și... Lacrimile îi curg spontan pe obraji ca și la amiază când a aflat vestea, dar se grăbește să le șteargă, să nu cadă în tigaie. O să mergi după revelion, că nu-i un capăt de țară, fato! se mustră singură. Da' să vezi la Nicu... Oprește

focul, taie roșiile felii pe fundul de lemn și scoate tava din cuptor. Răstoarnă peste cartofii prăjiți o parte din ceapa și usturoiul călite, tapetează cu roșii, așază crapul deasupra, toarnă restul din tigaie și ce-a rămas din roșii, mai presară condimente și – iar la cuptor!

Bucătăria s-a încins, e cam cald, deschide geamul: un val de aer rece dă năvală înăuntru odată cu luminile orașelului. Dede-subt, pașii trecătorilor scârțâie în zăpada subțire. Luna se uită la ea printre crengi ca un ochi rău. Și undeva cam spre nord-est, departe, la vreo treizeci de ore de drum greu cu autocaru'... da, da... Se duce tiptil până la ușa bucătăriei, o deschide și trage cu urechea pe hol: televizorul se aude tare din dormitorul domnului. Că așa stă cu el, dat la maxim. Și cu lumina din tavan stinsă. *Con la luce spento, cara Catalina, con la luce spento!* Închide la loc ușa și se lasă pe un scaun să se uite câteva clipe pe facebook. Chiar atunci o sună bărbatul. Ca de fiecare dată când îi aude vocea, o podidesc lacrimile și dorul, dar nu se arată. Însă el nu se reține niciodată: că s-a săturat până peste cap de singurătate; că băiatu' nu mai e copil să-l țină ușor în frâu, are deja treișpe ani și-i un căpos de n-ai treabă; că maică-sa îl toacă la cap să treacă mai des s-o vadă, cum îl toca și când era Cătălina acasă: aha, îl înțepa pe-atunci, mai dulce-i puța decât țâța! Azi zice că vrea s-o ia moartea cât mai repede și când a sfătuit-o hâtru să se abțină să moară acum, că el n-are bani de înmormântare, a început să bocească... Rata la bancă, da, da, sigur că a plătit-o, aproape toți banii din Italia merg acolo. Doar nu-i bătut în cap să-i cheltuiască aiurea, că din firfiricii pe care-i câștigă el lunar, și aceia nesiguri, n-ar face față... Se văd de Crăciun, nu? Iaca, nu, s-au schimbat planurile: doamna Federica nu mai poate veni să stea cu taică-său de sărbători, așa că rămâne pentru după... Și el ce face, că la vârsta lui e și el om, nu? Da' ea nu-i om? îi sare nevastei țandăra. Toată ziua spală și calcă cearșafurile, prosoapele și izmenele unui om pe moarte și freacă

oalele, și faianța, și gresia, și șterge toate lucrurile de praf, și face cumpărături, și mâncare, și...

— Eu nu sunt om, că tremură inima-n mine de fiecare dată când intru în odaia ceea, de frică să nu-l găsesc țapăn? Că mă trezesc uneori în crucea nopții dârdâind udă de sudoare fiindcă mi s-a părut că strigă, că mă strigă? Că într-o dimineață mi-a zis că m-a auzit noaptea tocmai din dormitoru' lui zbierând prin somn? Eu nu sunt om? întreabă hohotind Cătălina.

— Eeee, da' ce tot atâta frică, fato?! C-o moarte toți suntem datori mai devreme sau mai târziu, doar știi vorba. Hai, liniștește-te, ia-o mai ușor. Sau lasă-l pe hamster și pleacă de-acolo.

— Nu mă mai plătește nimeni atât de bine. Și apoi, mi-e milă de el, e un om tare bun, iubește animalele și florile...

— Atunci, asta e. În faza finală, o să-l ducă fică-sa din nou la spital... Și, zi, ai cumpărat cu Lili un sfânt? Și-o să-l plătești în rate?

— Ei, da, o nimica toată plata, și aceea pe bucați. Da' se merită, vom fi pomeniți în veci în biserica nouă!

— Bine, numai să ai grijă, fată, ca pomelnicul să fie cu nume, prenume, inițiala tatălui și localitatea, că pe mulți români îi cheamă ca și pe noi și te pomenești că se duce binele la ei!, se hăhăiește bărbatu-său. Și cum? Mi-a povestit băiatu' că sfântu' cela se va iți pe perete pas cu pas o dată cu rata, invers decât Ana lu' Manole, care dispărea pas cu pas... Știi, Manole, meșteru' care a îngropat-o pe nevastă-sa în zidu' mănăstirii bucățică cu bucățică, de la picioare începând, ca să reziste clădirea! Ea râde ușurată: aha, acum își amintește legenda învățată în școala generală!

— Hai, Nicușor, mai vorbim și al' dată, că acum am multă treabă.

— Biiiini, pa!, făcu el tare, dar imediat șoșotindu-i apăsător în receptor: *S-o lipit a mea de-a ta/ ș-o-ceput a tremura,/ tari bini mai era!*

Un nebun, bărbatu-su ăsta!

Când a intrat cu peștele aburind pe tavă în camera domnului Bruno, pe ecranul cât peretele vorbea în engleză un om.

— E Braian, un fizician britanic, profesor universitar. Povestește istoria universului. Auzi, Catalina, cică universul s-a născut acum vreo paisprezece miliarde de ani, zice privind-o cu ochii cât cepele din spatele ochelarilor. Pufnește stupefiat: și înainte de univers ce-a fost? Mi se învârtă mintea în cap când mă gândesc la...

Ea a dat din mână și s-a uitat la Braian cela, un băietan cu vorba dulce și o căutătură așa, ca de fată mare, care zâmbea tare cumsecade. Să nu-ți vină să crezi că e coșcogea profesoru' universitar! Nici n-a terminat bine să-i potrivească bolnavului pernele sub ceafă și sub umeri, nici n-a pus bine tava pe suport și-apoi pe pat, că s-a pornit o melodie și camera s-a colorat dintr-o dată toaată în albastru, de parcă ei alunecaseră în apa mării sau într-un acvariu! Și pe plasmă, Doamne, ce grozăvenie de cer a' lu' Dumnezeu: cââââât hăul, cââââât lumea, și liliachiu, și roz, și albastru deschis, și negru, și străbătut de-o cărare luminoasă, și bușit de miliarde de stele scânteietoare care pâlpâiau întruna! Iar muzica aceea, nu știu cum, da' te fura, te prostea, te înmuia... S-a zăpăcit toată, cotropită de o stare de parcă i se luase o mare povară de pe suflet. Fericire, da, fericire era ceea ce simțea și nu pricepea de ce și nici ce să facă ea cu așa ceva. Fruntea, udă de sudoare, a început s-o ardă – sigur mai văzuse ceru' ăsta, dar oare când și unde? La mamaia în sat când era mică? La mare cu bărbatu-său? Fața domnului Bruno s-a luminat precum soarele de încântare:

— *Cara Catalina*, noi, oamenii, suntem copiii stelelor, știi? Pentru ca noi să trăim, o stea trebuie să moară!

Ea numai a chicotit ca de prostia dulce a unui copil, dar altceva n-a răspuns. Și au tăcut amândoi lungi minute, învăluți în lumina aceea de rai parcă izvorând din pereți, în muzica blândă a filmului parcă izvorând din pereți și tulburată doar de vorbele șoptite ale

britanicului acum dispărut de pe ecran, ca să nu acopere zarea. Aaah, și-a amintit: așa un cer se întindea deasupra lor în noaptea de vară din excursia la munte când s-a drăgostit pentru prima dată cu bărbatu-său! Simțind c-o podidește plânsul, s-a ridicat iute de pe pat:

— Signor Bruno, mă întorc îndată să strâng masa și să vă pregătesc de culcare. Acum vă las să mâncați, poftă bună!

Când era deja cu mâna pe clanță, domnul, cu ochelarii ridicați pe chelie, a strigat cu voce limpede și fermă:

— *Cara Catalina*, ți-am promis că-ți voi arăta Italia în toamna asta. Nu m-am ținut și nici n-o să mă pot ține de cuvânt, netreb-
nicul de mine. Dar te rog să nu uiți ce-ți spun acum: peste vreo
șaizeci de ani, jur că te voi aștepta să-ți arăt Paradisul, *tesoro*!

Ritualul de seară

Cu ceașca de ceai aburindu-i într-o mână, fiul dă perdelele deoparte și se uită afară. Luminile becurilor stradale și ale firmelor albastre și roșii din fața blocului se lătesc printre rafalele ninsorii ca niște pete de acuarelă, zgomotele orașului ajung moi la urechi. Ninge chiar ca-n fabuloasele ierni de odinioară din satul părinților mamei! Strânge ușor pleoapele: înfodolindu-i dimineața zdravăn în plapumă pe el și pe Filip, bunica deschidea larg geamurile. Când valurile de ger împrăștiu odaia, le închidea și făcea focul. La trezire, întâi și-ntâi el vedea din pat nămeții înălțați noaptea până la cercevele – lopata bunicului, hârșâind liniștitor pe-afară, încă nu ajunsese acolo. Și auzeau lemnele trosnind vesel în sobă. Cu ce nesaț adulmeca mirosul focului, al ceaiului de tei și al gogoșilor fierbinți cu vanilie! Câtă bucurie și pace simțea în inimă sub aripile desfășurate larg de bunica deasupra lor!

Bunica Liza, cea convinsă că Dumnezeu ni l-a dat pe Iisus din milă de noi și ca mângâiere că nu ne îngăduie să-I vedem fața. O credincioasă și, poate tocmai de aceea, o... universalistă: pentru ea nu conta ce funcție ai, ce mănânci, cu ce te îmbraci, conta numai dacă ești *om*, asta însemnând să ții la cuvântul dat, să fii *simțit*, să răspunzi cu ajutor la ajutor și tot așa. Bunica analfabetă, dar cu mare respect pentru carte: dacă ar fi fost cazul – dar n-a fost, muntenii erau mai înlesniți decât ceilalți, aflați direct în calea puhoaielor istoriei –, și pielea și-ar fi vândut-o ca să-și poată ține fata la facultate... Blândețea însăși era femeia aceea: când nepoții

făceau năzbâtii, se mulțumea să le bată subtil obrazul cu vreo poezie ori vreo parabolă „la temă”. Iar dacă totuși îi ocăra, o făcea întotdeauna zâmbind, ocara fiind mai mult o tachinerie. După ce băieții au mai crescut, a renunțat și la asta: doar îi țintuia fără o vorbă cu ochii albaștri înrouați. Destul ca el să se rușineze adânc.

Casa copilăriei de sub troienele urieșești de zăpadă iarna și de begonii viu colorate în restul anului. Paradisul lui, pierdut odată cu moartea bunicii Liza...

Se întoarce, caută cu ochii în rafturile bibliotecii. Alege o cărțuție albastră de lângă un atlas jerpelit, pune cana golită pe noptieră și se întinde în pat. Pâlpăirea lămpiței suspendate la căpătâi îi joacă umbre pe față. În bucătărie, mama coace la cuptorul aragazului plăcintele lui preferate, din aluat franțuzesc bibilit mult de cu o seară înainte. Aromă de mere scăzute lent în zahăr vanilat, esență de rom și scorțișoară îl face să înghită în sec. Vorbesc prin ușile deschise:

— *Bocănenții* tăi trebuie să fie bleașcă. Eu am mâinile ocupate, du-i tu în baie, aproape de calorifer.

— Ce să duc?

— Bocancii, mă! Așa le zicea Filip când era mic. Ai uitat cum a strigat: *Mama, moș Crăciun are bocănenții lui tata!*? Și cum, după descoperirea asta, atâta ce l-a mai cercetat și l-a zgâncilit pe la mustăți, încât i le-a desprins și tat-tu a izbucnit în râs, trădându-se?, râde mama.

— A, daaa, râde și el. Las' că-i duc, zice fără să schițeze vreo mișcare.

Mda, cu serviciu' totu-i în regulă, dar climatul e, dincolo de aparențe, destul de otrăvit. Sunt împărțiți și ei, ca toată lumea din țară, în tabere politice.

— Peste tot a intrat dihonă, care mai de care vrea să se căpătuiască peste noapte fără muncă. Nimănui nu-i mai e frică și rușine

de nimeni și de nimic, zice maică-sa, arătându-și o clipă în ușa fața rotundă ca luna plină și îmbujorată. Pe vremea comuniștilor, cine călca pe de lături era imediat pus în discuție la ședința de partid!

— Iar începi? Lasă-mă, mamă, cu vremurile alea, cu *ordinea și disciplina* lor.

— Păi tu nu vezi, băiete, ce-a adus „libertatea”? Numai hoție, numai șmecherie, numai minciuni și luptă pentru putere! Păcat de neamu’ ăsta că-și bat joc de el ba așa-zișii țărâniști, ba așa-zișii monarhiști, ba...

— Ce treabă au ăia cu atmosfera din colective, dom’le? zbiară fiul. N-au nicio treabă. Nici cu lupta pentru putere etcetera. De vină e criza de autoritate de la toate nivelurile.

Mama își retrace capul.

— Ai dreptate, mă, o auzi după un timp. Am văzut la televizor niște români care munceau în Italia. Spuneau că atmosfera din echipele lor nu seamănă deloc cu cea din țară. Că acolo un angajat nu stă cu ochii pe coleg, șeful e cel care...

— Păi nici aici la privat angajații nu au grija colegilor. Că patronul român nu se omoară recompensându-l pe cel care muncește mai bine, mai mult și mai repede – e-adevărat. Însă la sigur îl arde la leafă sau se debarasează de puturos, doar sunt banii lui în joc. Probabil cei văzuți de tine lucraseră în sistemul bugetar înainte de-a pleca.

— *Pe vremuri*, apăsă mama cu înțeleș, sistemul ăsta mergea strună.

— Păi cum altfel?! Acum e jale, pare să aibă ca deviză lozinca „fă-te că lucrezi!”, vorba lui Caramitru, și funcționează după legi sinucigașe. Dacă *pe vremuri* șeful era pus de Partid sau de Securitate și îi tâțâia zi și noapte fundu’ de frică, acum pe ăla ajuns la conducere – tot grație disponibilității de-a fi omul cuiva, să nu-ți faci iluzii! – îl doare fix în pix și de salariați, și de instituție. Singura lui preocupare serioasă e să profite cât mai mult de pe urma vacii de muls din ograda Statului.